

Базан І.В.
*студентка юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: д.і.н., професор кафедри
теорії та історії держави і права ТНЕУ
Грубінко А.В.*

ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ ЯК ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ ДЕРЖАВИ

Актуальність теми дослідження. Дослідження такого складного феномену, як державний суверенітет у сучасній правовій науці має важливе значення. Актуальність дослідження даної теми зумовлено тим, що державний суверенітет є важливою ознакою держави, відображає її органічну характеристику, самодостатність, рівність і незалежність державної влади у зовнішніх відносинах, її територіальне верховенство у країні. Суверенітет є засадничим чинником стосовно інших властивостей держави, що ґрунтуються на його основі. Він є однією з найдієвіших політичних гарантій територіальної цілісності, недоторканності державних кордонів, дотримання прав і свобод людини та громадянина, створених державою та забезпечених міжнародно-правовими засобами.

Постановка проблеми. Проблематика державного суверенітету традиційно посідає важливе місце в наукових розробках філософів, політологів, істориків, теоретиків права, конституціоналістів. У даному дослідженні ми хочемо здійснити аналіз поглядів науковців на правову категорію «державний суверенітет».

Виклад основного матеріалу. Поняття «суверенітет» етимологічно походить від латинського «*suverenus*» (володар) і в буквальному розумінні означає «повновладдя». Володіючи суверенітетом, державна влада самостійно встановлює правила поведінки, що є загальнообов'язковими для всіх членів суспільства, визначає і забезпечує правопорядок, права, свободи й обов'язки громадян, публічної влади, громадських організацій тощо. При дослідженні суверенітету держави помітно, те що існує характерна різноманітність поглядів на поняття і природу суверенітету держави, під яким вчені розуміють:

1) властивість самостійно і незалежно від влади інших держав здійснювати функції на своїй території та поза її межами, у міжнародному спілкуванні [1, с. 64–65];

2) зумовлену волею народу політико-правову властивість держави, що полягає у верховенстві державної влади стосовно будь-якої іншої влади у суспільстві та її незалежності у зовнішніх зносинах [5, с. 57];

3) специфічна властивість держави, що визначає її верховенство і здатність самостійно, без втручання ззовні визначати внутрішню і зовнішню політику; верховенство, незалежність, повноту, загальність і виключність влади держави, тобто державно-організованої публічно-політичної влади» [4, с. 103–104].

Значне дослідження державного суверенітету провів французький юрист О.Моріс. Учений зазначав: «Державний суверенітет є верховною владою

держави, оскільки вона, самообмежуючись в інтересах політичної свободи, організується у вигляді децентралізованої волі, урівноваженої внутрішніми розмежуваннями її власних форм і її власних сил. Таким чином, суверенітет конституційної держави, насамперед, є верховною владою. Він є одночасно і силою примусу, і «компетенцією компетенцій» чи «примусом примусів» [3, с. 434].

В. Ковтун зазначає сучасне трактування категорії «державний суверенітет» у публічно-правових науках. Він розглядає державний суверенітет як визнану народом, легітимну, ззовні непохідну, постійна, юридично необмежена верховна влада держави, що володіє універсальними повноваженнями на управління державою в цілому, концентруючи у своїх руках монопольне право на прийняття остаточних рішень з усіх важливих питань загальнодержавного (загальнонаціонального) значення» [2, с. 27]. Таким чином саме верховна влада в державі є дійсним і правдивим вираженням суверенітету, що є базовою гарантією досягнення її цілей. На нашу думку, відповідно до наведених поглядів, суверенітет виявляється у верховенстві державної влади, її єдності, повноті та незалежності.

Верховенство полягає у правовому верховенстві держави над усіма іншими суб'єктами у межах її території. Народ самостійно, у повному обсязі здійснює належну йому владу і безпосередньо, і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Над суверенною владою не може бути іншої влади, яка б могла підпорядкувати собі державну владу, носієм якої є найвищий суверен – народ.

Висновки. На підставі проведеного аналізу наукових досліджень, що аналізують поняття державного суверенітету можна стверджувати, що державний суверенітет – це обумовлена волею народу політико-правова властивість сучасної держави, що відображає її верховенство, повноту й неподільність державної влади стосовно будь-якої іншої влади в суспільстві та незалежності від будь-якої іншої влади за її межами.

Кожна держава незалежно від рівня свого розвитку наділена суверенітетом, що є результатом багатовікової історії. Тому він характерний будь-якій державі незалежно від її типу, форми, устрою тощо.

Список використаних джерел

1. Зайчук О.В., Оніщенко Н.М. Сутність і призначення держави. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 688 с.
2. Ковтун В.І. Гарантії державного суверенітету України: конституційні аспекти: монографія. Харків: Фактор, 2014. 216 с.
3. Морис О. Основы публичного права: монографія. Москва: ИНФРА-М, 2013. 574 с.
4. Наливайко Л.Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Харків: Право, 2009. 600 с.
5. Петришин О.В., Погребняк С.В., Смородинський С.П. Теорія держави і права: підручник для студ. юрид. вищ. навч. закл. Харків: Право, 2014. 368 с.